

АКАДЕМИК ДРАГУТИН ВУКОТИЋ

ПРИСЈЕЋАЊЕ НА МИХАИЛА ЛАЛИЋА
Умјесто поздравне ријечи учесницима Скупа

Врло поштоване колеге и уважени гости,

Мојој поздравној ријечи на скупу посвећеном већ класичном књижевном дјелу аутентичног и пословично скромног Михаила Лалића превасходно је намијењен протоколарни карактер. Будући да се он није драговољно приклањао конвенционалним правилима понашања и владајућем друштвеном бонтону, извјесно одступање од уобичајене и пригодне реторике, надам се да не би требало сматрати неприличним.

Имао сам привилегију да будем познаник и повремени Лалићев сабесједник скоро три деценије. Он ми је указао част и повјерење да га, у доста одмаклом животном добу, подвргнем прилично озбиљном оперативном захвату. У тим приликама се између хирурга и болесника често развијају осјећања узајамних пријатељских наклоности. Захваљујући наговјештеном стицају околности, иначе уздржани, лишен таштине или комплекса супериорности, књижевни великан је допустио да га ближе упознам.

Није био особито разговорљив, али је говорио језгровито, концизно и занимљиво.

Причао је о својој, по његовим ријечима, "прождрљивој" радозналости за све васељенске загонетке, природне појаве и прошла, текућа и наступајућа социјална збивања.

Задивљујућа је трудољубивост, упорност и систематичност, којих се аскетски и облигатно придржавао, да би могао бар дјелимично задовољити своја незајажљива, мултидисциплинарна и свеобухватна интересовања.

Описивао је своју једноставну списатељску радионицу, у којој је главни дио намјештаја представљао пулт, за којим је у принудном стојећем положају "писао (графитном оловком) прије подне, брисао и поправљао поподне", своје бројне и волуминозне књиге.

Имп्रेसионирао је детаљном обавијештеношћу о многим догађајима из далеке или блиске црногорске прошлости, што се могло разумјети с обзиром да је професионално био преокупиран проучавањем званичних

културно-историјских записа и докумената као и приватних писама или фамилијарних архивалија, које је успијевао да прибави.

Много веће чуђење изазивало је његово познавање значајних научних чињеница из области фундаменталних и примијењених природних наука.

Посебно се интересовао за медицинска упутства, везана за очување здравља, сузбијање појединих болести и одржавање физичке виталности. Скоро свакодневно је пјешачио да би, се како је говорио, одморио, провјетрио главу од интелектуалног рада и очувао тјелесну кондицију. Често није успијевао да се ослободи од претходних мисли и идеја.

Избјегавајући да се бавим патографијом Михаила Лалића, односно медицинским дијелом његове биографије, узгредно напомињем да је, поред одређених психо-соматских болести, био оптерећен интроспекцијом и повременим осцилацијама у психичком стању и расположењу.

Знање из домена психологије, а дијелом и психијатрије, добијено је, према Лалићевом тврђењу, интензивним проучавањем савремене уџбеничке литературе, у току непосредног припремања за писање његових романа, а посебно "Одлучног човјека". У овом дјелу аутор се бавио психо-аналитичким преиспитивањем прошлости и основних опсесија његовог главног јунака - Боја Шанчевића.

Жалио се Михаило Лалић да није у стању да пише лако и глатко као неки други књижевници, који се хвале "да им писање тече као из рукава". Он се, казивао је, напреже, мучи, извлачи мисли, тражи ријечи, а никад да изабере праву и да буде задовољан написаним.

Михаило Лалић је читавог живота учио, напорно живио, мукотрпно стварао, остао имун на све животне недаће и друштвена искушења, очувао интелектуални и морални интегритет, достојанствено и подвижнички проживио непуних осам деценија, нагло и лако умро, при пуној свијести и савјести, смрћу праведника.

Умјесто официјелне поздравне ријечи, овим шкртим присјећањем на Михаила Лалића, желим да изразим осјећање дивљења према његовом књижевном опусу, који и посмртно трајно продужава његово духовно присуство у родној му Црној Гори и широм овог узбурканог и забринутог свијета.